

nom, a ostvarenom preko tih američkih mladića, junaka njegovog romana, doživljaju vlastitog života i vlastite smrti, u duhu i u snovima – ali, što je više od toga potrebno jednom piscu. Ovo nije roman o Americi nego o sebi, a Amerika je tu simbol (živi simbol, uvek ostvaren s punom umjetničkom egzaktnošću) jednog modernog, na »moderan« način mučenog i rastrzanog senzibilijeta, načina života ljudskog. One koji će ovu knjigu optužiti za nejasnoću i »modernizam«, nužno je podsetiti na to da ona ima tematsku osnovu i liniju radnje sprovedenu s doslednošću kakvu poznaje malo koji od naših novijih romana, samo što je i jedno i drugo ovde potopljeni u eseizirajuću reku jezika. U njoj je reč o jednom mladiću koji prvo sanja svoju smrt, zatim umire, zatim doživljava tu svoju smrt »spolja« zajedno s okolinom koja ga ispraća. Zatim njegov nekadašnji drug preuzima njegovu nekadašnju devojku koju je on, tome drugu, u tim snovima bio i namenio. U čitavoj radnji nema ni koraka zastranjivanja, ni koraka napuštanja ove opservaciono proširenje, ali u osnovi sasvim prirodne i normalne ljudske životne linije. Nema čak ni traga onoj vrsti »mistike« i vratžbine kojom se danas u umetnosti tako rado draška čovekova svest, jer mladić Ronald Grajms, ne umire nikakvim nesrećnim slučajem (pa da se njegovi snovi pokažu kao dramatično pročaranstvo), nego od bolesti, polako, tako da u sebi dugo nosi jezgro smrti čije prisustvo prvo oseća u snovima, na onaj priordan način koji je prikazivan u medicinskim spisima od antičkih vremena do danas. Ako, svakako, nije »stvarnosna« prava, ova Albaharijeva knjiga je još manje jeftin i bezbohan »eksperiment«. U našoj književnosti ona se uvršćuje u onu vrstu rezultata u koju spadaju, recimo, »Tutori« Bore Čosića, i približava se slavnom Džojsovom uzoru onoliko koliko mu se uopšte može približiti.

MARIJAN CIPRA: »METAMORFOZE METAFIŽIKE«, Zagreb, 1978.

Piše: Aleksandar Petrović

Predložak knjige o kojoj je riječ pita za uvijeta opstanka filozofije same, njeno izvorno počelo, te sadržaj i metodu, rukovodene samosvrhom upitnosti opstanka nje same. Nije samo novi vijek htio putem svojih istaknutih misilaca izgraditi filozofiju kao znanost, već se i po prvi, puta precizno ona odredila kod Aristotela kao znanost istine – (Metaf. 993 20). Istraživačka filozofija ili (sagledajuća, promatračka) ima za svoju svrhu istinu – 993 a 30), 993=30), a kao svrha filozofije, istina je općenito žudnja ljudske naravi (Metaf. 980b). Ona je pretpostavljena, unaprijed-sebe-imajuća cijelina, iz koje niče svaki mogući odnos našeg duha prema toj svjetlosnosti, jer slabim i uvrnutim uvidima otudenoj svjetlosti, smakloj se duševnoj punini. »Istina kao cijelina pojama je TRANSCENDENTALAN, jer ne hvata ovu ili onu pojedinačnu istinu, već prihvata svaku određenu istinu i ujedno ih sve omogućujući obuhvaća; to je pojam TRANSCENDENTALAN, jer svaka transcendentalno omogućena istina temelji se naposlijetu na uvijek većoj prethodnoj cijelini istine samoj, koja sve konačne istine ne samo obuhvaća, već ih kao istinu, cijela i po sebi, beskončano nadmašuje« (Metamorfoze metafizike str. 13). Tako filozofirajuće biće, tragajući za podrijetlom sebe i svega što jest, povratno kroz sebe samog propušta oslabljeni modus cijeline istine same. Na drugi način, filozofija tako biva samoistraživanje istine, koja se odvija kroz jedan poseban (vrsan, specificus) duševni sloj ljudske naravi; niti po svome podrijetlu, a niti po svojoj svrsi, ne pripadajući čovjeku. Utoliko je taj vrsni dio duše – može se slobodno reći – trans-ljudski ili iskonski; jedan poseban modus, trak svjetlosti koji čezne za cijelinom svoje postojbine. Zbivajući se »za nas«, ljudskim posredovanjem, filozofija nedostatak i lišenost mudrosti i znanja kroz erotsko potraživanje nadomješta i popunjene; odvojeno prisajedinjujući, zacijaljevajući; e da bi se život žudnje za mudrošću, koja je cijelina istine, bijelodano otvorio i začuđujući ispunio. To ispunjenje ili sadržaj žive filozofije jest bivstvo (), a istina takvog samostojnog sadržaja jest bistvena istina, kojoj, živo se promjeravajući, odgovara bistvena znanost. Cijelina bistvenosti () stvar je najstrože znanosti () kao prvotna filozofija () ili kasnijim dotjerivanjima poznata kao METAPHYSICA. Međutim, oteo bi se jedan sasvim neprimjer zaključak suvremenome stanju istraživanja, da se taj sadržaj filozofije dade poravnati s razinom logičko-objelodanjujućeg pitanja: što jest nešto () QUIDDITAS arhitektoniske slike-sheme, koja bi prema određenom nacrtu sredivala i sistematizirala bića pod artikularnom mrežom garantiranog položaja stvari, stvar je (ide) iz koje proizilazi »sistem čistogauma«, ali potpuno bezbivstvene, donekle tek apstraktne zaslikane, kao sopstveni uzročnik – causa sui.

Mišljenju istine bivstva u cijelini počeo je u suvremenom hodu povjesti doprinositi M. Heidegger svojim »krčaćim traganjem«, čijim je nabačajem (ne projektom) postalo moguće misliti bistvenu cijelinu bez formaliziranog primata logičkog iskaza kao legitimnost polaganja prava na usvojenu prpicost tematiziranog misaonog sklopa. Istina suda kao su-računa (), sračunatost po nekoj već unaprijed datoj shemi – koja posredstvom slikovnosti uobrazljuje imu tu moć da čuvstveni primat duševnih gradiva (podloge mišljenja) zakrije za svoje »objektivno« prikazivanje – vrši samouspostavu volje individuuma; te oružjem ukrućene i etablirane logičke forme vrši prešiju nad oblašću u kojoj bi se morale odvijati gigantomahija na život i smrt istine nas samih. FANTAZIA, Einbildungskraft kao istinsko uobraženje, prvo bitno je poseo pjesničke inspiracije ili, u svojoj BIVSTVENOJ ČISTOTI, estetiziranog pojma koji prozire i prozirnošću samoprepoznaće one regije opstanka koje su putem krize (odvajanja) za stranu usvojenosti etabliранe racionalizacije (pro-računavanja, ob-računavanja, smijeranja na »lakši život« i »časovite užitke«) dospjele u perenirajući sektor kulture. Štitovi tih moćnih zasada, koji se imenuju kao stilovi, škole i smjerovi u mišljenju, mogu se probiti samo novim pjesničkim inspiracijama (pojetičkim, proizvodilačkim nabojima iz duhovne religije) koje su »tu i sada«, »za nas«, vidno suprotstavljaju umrvljujućem tehnologiziranju epoha. (Za ovu tematiku inspirativna je

lektrika Heideggerove pomne analize Kanta, za koju nije odlučno to što je se docnije odriče – (Kant i problem metafizike).

»Metamorfoze metafizike« upravo pokušavaju razgornutu mogućnost prodora do jedne iskonske cijelne istine, pitejući kako je ovo povjesno kretanje filozofije našlo svoje počelo i začetak, svoju mjeru bivanja ili VRIJEME; kako se u svojoj nutritivni odnose bitak, istina i vrijeme, te pravilnost i zakonomjernost takova odnosa. Polaganje računa o tim pitanjima, za Cipru je uvjetovano fakticitetom odvijanja povjesne mjere, koja metodologija prozire PRETPOMIŠLJAJE (ili nabačaje) ISTINE, koji, pojedinom filozofu, omogućuju njegovo filozofiranje, a da se on sam (pretpomišljaj-nabačaj) otkriva te u razradi filozofiskog »nacrta« ili osnovnih crta koje, omogućujući graficu, predstavljaju temeljni stavak.

Fundamentalna ontologija, baštineći zasade historizma i fenomenoloških postupaka u mišljenju, dolazi, putem bitnog mišljenja ili ontologiskog promišljanja bitka, do diagnoze povjesnog zastiranja i izgubljenosti njega samoga. Bitak kao temelj mišljenja, stavljen na promišljaj Hegelovoj logici, bez ostakta se rastvori i ukinuo u samopredovanju ideje, tako da je postignuta istovjetnost čistog bitka s čistim ništavljom. Zgoljnost tog bitka, koji tek da opstoji bez ideje apsolutne znanosti, potpuno je oprečan Heideggerovu postulatu »sjećanja na bitak«, gdje će obilno proljetiđivanje traga »egzistencije« nadomeštati svako spominjanje na postojanje uma i duha u strogo filozofiski tematiziranom smislu. Trag UMA () i IDEJE () kod Heideggera je uveliko izjednačen s kritum razdobljima racionalne metafizike, gdje se predrazumjevao »smisao ideje«, tako da su bitnosti opće metafizike, raspadajući se kroz razdoblja visoke skolastike i renesanse, uvijek prispjevale u drugi plan. Premda u spisima koji nastaju nakon perioda Sein und Zeit, kao njegovu daljnju razradbu, Heidegger tematizira problem mašte (, imaginatio) kao središnji za konstrukciju ideja, ali s ograničenjima na smještanje, voljnost i mišljenje bitka novovjekovne »slike svijeta«, shvaćenog prostora i vremena, konačnog i beskonačnog, dolazeći tako u veliku blizinu omogućavanja granice, geneze promišljaja pojedinih vidova istine, za sobom povlači čvrstu Ciprinu zamjedu: »Ono što niti Heidegger, niti drugi koji su pokušavali »preokrenuti« tradicionalno metafizičko mišljenje, nije do kraja shvatio, jest ne »ontologiska diferencija bitka«, nego prije svega drugog, ONTIČKA DIVERZIJA – da se tako izrazimo – na osnovu koje unutar bivstvene cijeline istine same može postojati, ili bolje reći PRIČNJATI se nešto tako kao PRIČNI su svim onto-theo-logijskim posljedicama što iz njega slijede« (Met. metaf. str. 321).

Paralelno s tim, Cipra ponovo pokreće prijepor oko »prevladavanja – Überwindung« i »pregorjevanja-Verwindung« metafizike, jer pita za definiran oblik koji bi bio ta neka odredena METAFIZIKA: »Za Aristotela je ona ne samo „prva filozofija“, „teologija“ ili „mudrost“, nego prije svega jedna istom TRAŽENA ZNANOST-EPISTEMLA ZETOUMENE – koje se prava narav i pravi oblik tek oprezno i nimalo lako traži kroz mnoštvo aporija i nejasnoća. U skolastici je pak metafizika dobila vid generalne, najopćenitije znanosti zasnovane u prvom redu na logici razuma (v. str. 206 i d.). U novovjekovnom razdoblju filozofije metafizika je najprije, po Kantu, uopće „razorenja“, da bi se ponovo uspostavila kao metafizika uma i samosvesti. Gdje je onda ta METAFIZIKA koja bi se imala prevladi i preboljeti, i nije li METAFIZIKA, bez obzira na sve, u svojim dosadašnjim oblicima, zajedničke oznake, ipak još i danas – kao i u Aristotelovo vrijeme – tek ONA TRAŽENA ZNANOST?« (Met. metaf. str. 309/310).

Ovom širokom i opsežnom pokušaju revalorizacije tema same metafizike odgovara Ciprino ponomo promatravanje, kao mogući predložak osvještanja podloge, »zemeljnog tla«, iz kojeg uopćeничu sve pojedine metafizike. To su one duševne moći, ili gradiva, tvoriva životonosne energije koja sopstvenim provočiranjem predodređuje svaki vid filozofiranja. »Psihologiziranje« filozofije, kao i svodenje njenog na puk rang »spoznajne teorije«, izbjegnuto je zahvaljujući davanju primata onom idealnom, koje se, ontologiski gledano, hoće shvatiti kao živi, duhovni sadržaj duševnog života; te je ovduša zajednica migova koja upućuje na svoje izvorište u duhu što zaprema uzajamni odnosuma i istine. Kao na ovim izvrnuti i oprisutnjem život duhovnih uzora, duša pokazuje – prema Yorcku von Wartenburgu – zrenje, čuvenstvo i volju za svoje snage koje, oprečnošću i dinamikom, proizvode duhovno-povjesne tvorbe. Tu će misao razraditi W. Dilthey kroz »strukturu i tipove« duševnog života, tražeći »sklop historijskog bivanja kojim bi se mogla razumjeti duhovna tvorba određenog historijskog razdoblja«, a čiji će prijestup mišljenja »imanencije svijesti« ili pokušaj da se produkti svijesti shvate iz svijesti same, Cipra korigirati kao fenomen koji i sam zahteva da bude razumjevajući izveden iz nad-svjiesnih i preko-svjiesnih duhovno-duševnih principa: »Treba, naime, uvidjeti kako celokupno svijesno čovjekovo PREDOČIVANJE (zamjećivanje i mišljenje) uistinu nije druga doli projekcija na površinu čovjekovog materijalnog, one iste, normalnoj ljudskoj svijesti, u pravilu, nesivjesne duševno-kozmičke moći, koju je Aristotel nazvao hranidbenom, formativnom i životvornom, a koju smo mi, sljedeći određenu ezoteričku tradiciju, nazvali ETERIČKOM DUŠOM. Isto tako, OSJEĆANJE (čuvenstvo) nije drugo doli u fizičkoj čovjekovoj materiji ogledana animalna, senzitivna, motivna (ezoterički-astralna) duša, a mi smo je upoznali kao – za razliku od eteričko-imaginativnog sloja – inspirativno PNEUMATIČKU DUŠU. HTJENJE (volja), pak, nije drugo nego u fizičkom tijelu ogledana moć INTUICIJE pomoći koja duh biva istovjetan sa samim bivstvom svakog bića« (Met. metaf. 333).

Ovaj pokušaj rastvaranja i bitnog nadilaženja, dokidanja stajališta čisto racionalne filozofije, traži i potcrta važnost meditiranja (usredištenja, sabiranja) i kontempliranja (voljno-intuitivnog opisuštenja i poistovjećivanja s onim životvornim bićem) pred aktivizmom reflektiranja i NJEMU UVJETOVANIM spekuliranjem (zrcaljenjem) – koja su osnovna djelovanja samospoštavajući se zgodjenosti transcendentalnog egoiteta u jednostrano i rascijepkano pogledište na stvari. Tim istim METODAMA ISTRAŽIVANJA daju se ustanovljavati dubinske MJERE bivanja duše pod vidom duhovnosti, gdje se zajedno sabiti bitak, vrijeme i cijelina istine svemu unaprijed; kroz svoje sopstveno vrijeme ili povijest duše. Ispitivanje živog sadržaja filozofiranja stoga se odnosilo poglavito na njen grčki period, jer je u njemu suvereno vladalo mišljenje, kao dosljedno ispoljavanje sadržaja duha, a čija je kruna bilo posvećeno zrenje iskona samog, bez uskraćivanja. Transparirano preko epohi patrističke metafizike, preko skolastike do novovjekovnih njenih za-

sada. Cipra »ono biti naprsto« pokušava su-vremeno shvatiti u izvornom nadovezivanju () na vrijeme duše, gdje ono pojmljeno dohvaća sebe kao pročućeno živo (išta kao estetizirano, obojeno), a sam kriterij njegove istinitosti ležao bi u samoosvjeđenju, doticaju takova imaginativna ums s bitkom (usporedi str. 328, bilješka 42). Na taj način, pred sobom imamo ispitivanje »kritike čistog ums-a iz dubljih podloga, gdje se krenulo dalje od ustavljivanja bitnosti koje bi kroz logičku istinu zauvek da važe, ili barem u nekom apstraktnom »logičkom sada«, te se uputilo prema izvorima od kojih što postaje i kamo dospijeva. Ovaj pročućeni pojam kao putovod spoznaje povijest, gdje se traži okretnost ums-a i ostvarivost, dijeli svoje podrijetlo s mitskim mišljenjem te ima na sebi znamenje proizvodilačke (poetske) inspiracije. Tu se ne traži koji () rasudujući diskurzivno analizirao (), niti njegova moć kao mjesto mogućnosti ozbiljenja-intellectus possibilis, niti intellectus patiens; već se ovdje inzistira na pravilnom shvatanju onoga što se nazivje intellectus agens, tvorbeni um, što bi iz dubina duše iznoseći svjetlo i sam svjetlosan, sobom ozbiljujući i određujući znajnost stvarnosti. U najvišoj, duhovnoj spoznaji principa, neposredno se dodiruju um i bitak, bez posredovanja osjetilima, u poistovjećenju s njihovom životom biti, e da bi se ona uopće i ikako dala spoznati. Pojmjena poetska inspiracija ili intuicija, živošću rodnih slika duhovnog bivstvovanja, svojim djelatnim karakterom očitavajući iz kosmičkog kvintesencijalnog elementa-etera, preobražava mrtvilo apstraktno-izdvajajućeg poznavanja ums-a u glibljivi i oprimutnjeni život duha. Proziranje i naslijedovanje, kao samoafiriranje tog uposobljenog modusa svjetlosti kroz individuum – stvar je nastojanja oko ljepote onog najrealnijeg u svemu realnom i bicevitom; ljepote onog bivstva što bi se zrcališlo kao nešto sveto i time od filosofa, putem po-svećivanja, tražila dignitet čuvanja onog svetog, koje bi putem erotičkog njegovanja i briganja za izvrštine () onog dobra samog, jer život podarujućeg, uzdaravao povratno istini ono što je ide.

U izbalansiranosti terminologije, kao imaginativnoj misli koja kroz ovu knjigu progovara, Marijan Cipra nam iznova daruje jedan ozbiljan i nadasve konstruktivni pristup temama uvijek su-vremenog, antiktnog razdoblja filosofiranja; kao i jedan osebujan i suvisao pristup filosofiji povijesti. Koristeći se onim najboljim što je domišljeno, kao i tek naznačeno mišlju u problematskoj literaturi povijesti; prvenstveno zapadne, ali i na rjetkim mijestima promišljeno tematiziranim susretima i s orijentalnim načinom mišljenja, pa u širem smislu filosofije – daje nam jedan čitak i jasan predložak koji svojom dubinom podstiče na osobna istraživanja i duga noćna bdijenja. Zaokruživši život iz svih osnovnih motiva filosofiranja, ovom knjigom pisac odaje izraz bivanja na ivici smrtnosti, opominjući na samoizvještavanje o sopstvenom podrijetlu, kao i svrsi opstanka čovjekova u kozmosu, na jedan tankočutan i blagorodno-titrav način. Od pjesnika, koji su čitali i u magnovenju naslučivali ljepotu, kao »početak strašnoga« (Rilke) po relativno površno i u uljuljano u obradivo, učimbane, time korisne i uživajuće ciljeve – čovječanstvo, bivao je unaprijed tom rastajanju u konačnosti i Vladislav Petković – Dis –, čiji su »vedri časovi« izravnavali izgaranje u dobliženosti:

„Zemlja, njeno vreme. Umirahu boje,
S njima duše ljudi i grobovi njini;
Sazrevahu zvezde, al' da ih opoje
Ne ostade niko, ni noć u crnini. . .“

(»Jutarnja idila«
iz zbirke »Pesme«
Bgd. 1971.)

NAPOMENA

Likovne priloge objavljujemo zahvaljujući ljubaznosti

Vojvođanskog muzeja

U međuvremenu

NEGATIVNA KRITIKA III I KRITIKA S NEGATIVnim SUDOM

Nedavno je u prostorijama uredništva »Polja« održana razgovor o aspektima negativne kritike III i kritike s negativnim sudom. Uredništvo je pokrenulo ovu inicijativu s namerom da se u kontekstu naše književne situacije i statusa književne kritike uposte, a posebno negativne kritike, razmotre neki aspekti kritičke prakse, koji podrazumevaju eksplicitan vrednosni sud. Poznata je činjenica da tzv. negativna kritika nalazi na različita reagovanja u književnom i kulturnom životu, koja uključuju kako pozitivnu recepciju, tako i negativnu. Ove prolazili, između ostalog, iz nekih aporija same kritike, koje se reflektuju III u prilhvatanju vrednovanja, III u njegovom odbacivanju, koje pretpostavlja aktu vrednovanja interpretaciju, ali i implicite prisutan vrednosni sud. Svakako je važno da se razmotri koliko je vrednovanje relevantno za kritičku praksu, a u toj perspektivi i koliko je kritika s negativnim sudom kao takva zasnovana. Ova problematika, naravno, možemo razmatrati kako s opšteteorijskih polazišta u svetu metakritičkog govora i njegovih metodologija, tako i sa stanovišta tekuće književnokritičke prakse i njenih učinaka u našim časopisima i listovima.

Naravno, naše nastojanje da se povede razgovor o kritici s negativnim sudom na određeni način jeste jedna vrsta opredeljenja za vrednovanje, što ne znači da to podrazumeva odustajanje od analitičkog govora i utemeljenosti kritičkog mišljenja, koje je, po našem uverenju, u aktu vrednovanja zasnovano kao jedan od primarnih oblika čovekove svesti, kako bi to rekao M. Pavlović.

(Donosimo skraćenu verziju razgovora.)

Jovan Zivlak: U samom početku može se reći da je za ovaj razgovor pravi motiv, pre svega, isposredovan činjenicom da u našoj književnoj praksi imamo situaciju da se već duži niz godina pojavljuju kritički tekstovi koji na neodgovarajući način verifikuju književnu situaciju; neodgovarajući utoliko što se čini da se u kritici u različitim vidovima odriče mogućnost vrednovanja kao konstitutivnog momenta kritičkog govora. Neosporno je, s druge strane, da se moramo zalagati i za analitičke prakse i za interpretacije u njihovim raznim vidovima. Međutim, odsustvo tekstova koji imaju u sebi ambiciju da vrednuju ili prevrednuju postojeću književnu produkciju, više je no očigledno.

Razumevajući kritiku kao jednu vrstu suđenja, predložio bih, zbog lakšeg sporazumevanja, da se između ove dve mogućnosti: »negativna kritika« i »kritika s negativnim sudom« – opredelim za sintagmu »kritika s negativnim sudom«. Čini mi se da je ovo rešenje bolje, utoliko što, za razliku od sintagme »negativna kritika«, neće nas dovoditi u neprilike gde se će se, na izvestan način, uspostavljati zamršene analogije s negativnom estetikom, negativnom teologijom itd.

Rekao bih, takođe, da je problem vrednovanja istovremeno i teorijski i praktički problem, koji je dosta sporan, te utoliko izaziva zlovolju onih koji su za vrednovanje i onih koji su protiv vrednovanja. Činjenica da je vrednovanje, u širem smislu, uključeno u svaki akt čitanja-bilo ono imanentno ili transcendentno, bilo da je u pitanju kritika ili interpretacija, jer i sama odluka da interpretiramo neko delo zasnovana je na određenom osećanju vrednosti – ne oslobada nas pitanja o prirodi kritike s negativnim sudom. Takođe, jedno od pitanja koje sledi jeste: koliko kritika s negativnim sudom može, u modernom osećanju sveta, biti zasnovana, a da pri tome ne izverni bit moderne književnosti? To nije samo metodološki problem o kojem bi trebalo ovde raspravljati. Ne uzimam sebi za pravo da budem onaj koji će odrediti prostor diskusije, ali bih naglasio da u ovom dijalogu vodimo računa, kada je u pitanju praktični aspekt stvari, da ne bi trebalo da regionalizujemo i organizujemo naš razgovor isključivo na književne pojave i činjenice koje su usko vezane za ovaj prostor. Svakako bi trebalo da razgovaramo i o onim relevantnim primerima i aspektima književne prakse koji se tiču naših književnosti i kritike uposte.

Ivan Negrišorac: Hteo bih na početku da progovorim o izvesnim terminološkim problemima s kojima »čemo« se verovatno suočavati. Za ovaj razgovor koristimo dve sintagme: »negativna kritika« i »kritika s negativnim sudom«. Mnogi su skloni da ova dva termina tumače kao sinonime. Međutim, ne bi bilo nekorisno da ukažemo na izvesne razlike u značenjima ove dve sintagme. Ako kažemo »negativna kritika«, time, u stvari, naznačujemo momenat negacije. Razumeva se da u tako određenoj kritičkoj praksi, ta negacija dolazi i prijorno. Za razliku od toga, kada kažemo »kritika s negativnim sudom«, time želimo nekako da ukažemo na to da i sud dolazi kao posledica kritičarskog promišljanja. Zbog toga ne bi bilo nekorisno da uspostavimo razliku, utoliko što bismo pod negativnom kritikom prvo podrazume-

